

Bodó Imre alezredes, a huszadik század egyik legnagyobb székely lovasa Kászonimpéren született 1898-ban. A középiskola alsóbb osztályait Csíkszeredában végezte, majd Csík vármegye ösztöndíjasaként a soproni katonai főreálgyimnáziumban érettségizett és a Ludovika Akadémiára került, ahol tüzértisztté avatták. A magyar válogatott keret lovasa, lovasoktató, 1942-től alezredes. A háború után a magyar lovasélet egyik újjászervezője, a gödöllői Agrártudományi Egyetem sportistállójának vezetője, részt vett a válogatott keret munkájában, az olimpiai military-csapat felkészítésében. 1968-ban hunyt el. Viszsaemlékezéseit, amelyben saját bevallása szerint egy „lovas ember magatartásának fejlődését” állította középpontba, elsősorban fiának szánta. Most a feljegyzések néhány részlete a fiú, dr. Bodó Imre professzor, a magyar szürkemárha faj kutatójának engedélyével jelenik meg lapunkban. Rovatszerkesztő: Daczó Katalin

Bodó Imre visszaemlékezései

1. rész

A kászoni csikóktól az öreg „Helyes”-ig

Az első lovas élmények

[...]

Kedves Fiam!

Té azt kértem tőlem, hogy lovas élményeimet számodra jegyezzem le. Én ezt megpróbálom most neked az emlékezéseimben felidézve, a történések sorrendjében elmondani.

Úgy három-négy éves gyerek lehettem, amikor a kocsiszínből lévő kocsi bakjára felülve a kocsirúd mellé képzeltem lovakat ostorral hajtottam. Az ostor szíja sokszor rácsavarodott a rúdra, így nem tudtam az ostort megint hajtásra lendíteni, és emiatt sírva fakadtam. Amidőn jó Atyám ezt látta, azzal

vigasztalt meg, hogy elmehettem vele a befogott „igazi” lovakkal kocsizni, és láthattam, hogy miképpen kell hajtani, mert az atyai kézben tartott gyeplőszárazakat én is foghattam! Azt hiszem, ekkor éreztem meg először, hogy az ostorral való bánásmód finomságát el kell sajátítani. Ma hetven év felé járok, és eddigi lovas-életemben igen ritkán fordult elő, hogy lovamat meg kellett volna verni.

Hatéves koromban ültem először lovon, mégpedig egy-két éves csikók hátán. Ugyanis gyermekkoromban nálunk a választott csikók két-három éves korig, tavasztól őszig a havasi legelőn nevelődtek

(rideg nevelés), és szózás alkalmával gyakran kimehettek én is a csikókhoz. Ilyenkor mindig felültettek a szelíd csikókra és én nagyon boldog és büszke voltam, különösen, midőn az idősebb csikókra tettem fel, amelyeken már kender kötőfék is volt. Képzelted az érzést, midőn a csikót vezették, majd elengedték, és én önérzetesen ültem rajta, lépésben, szörén! Lassan-lassan pedig ügetésben is megismételtem a műveletet. Önérzetes büszkeségemmel akkor esett először csorba, midőn egy alkalommal ilyen ügetés közben a csikó hirtelen leállt, én pedig leperdültem róla. Bár nem ismertem a fizika „tehetetlenségi nyomtaték” törvényének elméletét, határozottan „éreztem” ezt a talajjal történt hirtelen érintkezés alkalmából. De az önérzetemen ejtett csorba elfeledtette az oldalbordám érzékenységét és újra csak lovon ültem. Most már igyekeztem jobban odafigyelni, jobban ülni, és nem szégyelltem a sörényt is megfogni.

Ezen lovacsikázásaim három-négy éven keresztül ismétlődtek, és egy kicsit híre is ment a környezetemben, a rokonságban, hogy milyen bátor fickó vagyok! Az első lovas tanulmányaimnak köszönhettem, hogy úgy tízéves koromban egy igen megtisztelő lovas feladatot kaptam.

Az első lovas feladat

Családom egyik jó barátjának lánya lakodalmára készült. A lányzó engem választott vőfélyének, s ez pedig a megtiszteltetésen kívül kötelességeket is rótt reám. Meg kellett egy verses meghívót tanulni (szerencsére a rigmusok nem voltak sem nehezek, sem hosszúak), továbbá lóháton, nyergelt lovon, a menyasszony szalagozott vőfélybotjával, rózsabimbós kalappal lovagolni a meghívandókhöz, és ott szépen hangosan és értelmesen elszavalni a meghívó szövegét lóhátról.

Miután ezt sikerrel hajtottam végre, úgy éreztem, hogy most már én lovas embernek számítok. Így indult a lovas életem. [...]

Gyermekkoromban lovas eseményei gyönyörű természeti környezetben zajlottak. Képzeld el tengerszint feletti 1000 méter magasságban a legelőket! Hegyek, völgyek váltakozva, gyönyörű fenyőerdőkkel és bükkerdőkkel borított táj, állandó, szép panoráma. Minden hajnalban megindult a ménes a harmatos fűvet ropogtatva a napi útjára, hogy elérje a völgyben futó patak medrét a déli itatáshoz. Oly szép képek maradtak meg bennem, amelyeket az idő sem tudott kitörölni emlékeimből. Most is látom, ahogyan a csikók, a lovak az itatás után jóllakottan összeálltak, ösztönösen egymással szemben, de szorosan egymás mellé, hogy a kellemetlenül csipkelődő ellenség, a legyek, a bögölyök ellen a melegeben védekezzenek. Csodálatos, szép összetartás! Emberek, milyen távol vagytok ettől!

Majd jött a délutáni legeltetés egy másik terepszakaszon, vissza a hálókarámba. Az est leszállt, fent a csillagos ég, a karám melletti fenyvesben suttog a csend, és az esti harangszót a vezércsikó kolompja adja. A pástortűz mellett pihennek le a csikósok, hogy a holnapot újrakezdhesék. A pástortűz láng-

Bodó Imre százados

ja világít már csak, és ez elég arra, hogy meglássuk és érezzük a természet tisztaságát, szépségét és egyszerűségét, és érezzük, hogy milyen szép tud lenni az élet, ha a belső éned, lelkületed ezeknek hatását fel tudja fogni és tovább tudja adni.

Ezek után folytatom lovas életem útját.

Ló vagy repülőgép?

Középiskoláimat részben katonaiskolában végeztem, és ott is oly szerencsém volt, hogy egyik parancsnokom lovát vasárnaponként lejárathattam parancsnokom irányítása és két kis lányának „csodálata” kíséretében. E kis lovasélet talán már átmenet volt a komoly lovasmunkához, amely akkor vette kezdetét, midőn a felsőbb katonai iskolába kerültem, ahol előírt tantárgy volt a lovaglás.

E kis fejezetben erről fogok beszámolni, kedves fiam, emlékeim közt kutatva, hogy a fiatal lélek ambíciói miképpen alakultak, illetve ez ambíciók miképpen hatottak a lovaglásra. De éppen azt is mondhatnám, hogy a lovaglás és a lószerelem miképpen hatott az ambíciókra, hiszen később, az életem folyamán többször kerültem válszút elé. A kérdés az volt: ló vagy repülőgép? Ló vagy szerelem? Ló vagy magasabb kiképzés? Én mindig a lovat választottam!

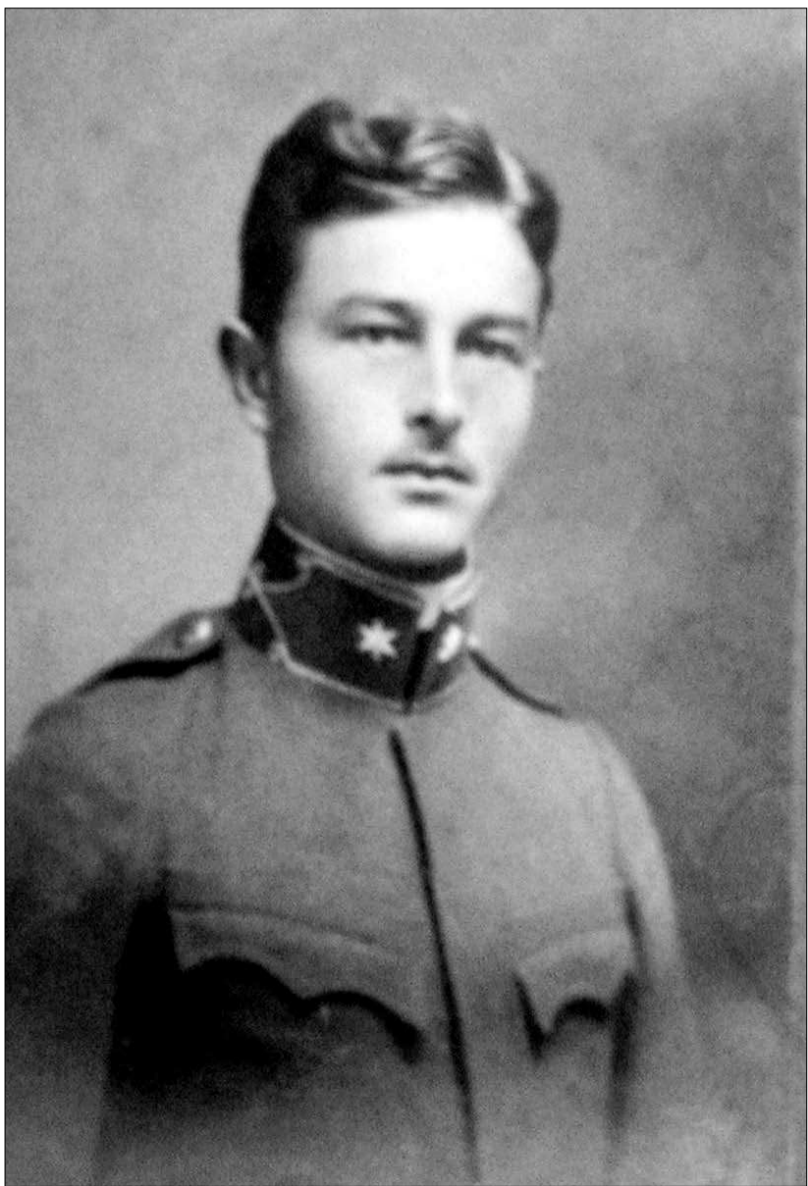
Az első komoly lovasoktatásban a világháború idején részesültem. Zajlik az első világháború, lovas csapatok ütközeteiről hallunk, olvasunk. A lovaglótanárunk közben az ülés helyes voltát magyarázza mint a lovaglás, jó lovas érzés alapját. Majd a lovasember férfiaságának kidomborítását halljuk, akkor is midőn izomlázról gyötör-

ve, bizony kissé mereven indulunk a következő lovaglásokra. De egyet mondhatok, hogy szegyen lett volna, ha valaki fájdalom, fáradtság vagy leesés, esetleg feltörés miatt nem jelent volna meg a lovaglórán. A sokféle tantárgy, amelyet tanultunk sok mindenre felhívta a figyelmünket, de a legnagyobb vita mindig a lovaglással kapcsolatban alakult ki!

Amint eddig is kicsillant a mondottaim közül, mindig úgy éreztem, hogy a lovaglás önfegyelmre nevel. Sokszor előfordult, hogy a sok elméleti tantárgyba beleveszttem, de lovaglás után mindig tisztábban fogott az agyam. Ha barátsággal, szeretettel köszöntem az aznapi munka után lovamtól, egész nap csodálatos, felszabadult érzéssel dolgoztam. Most érzem igazán, hogy ez is milyen nagyszerű élmény volt! De „ne filozofáljunk, hanem dolgozni az ülés javításán! Aki szépen ül, az jól is fog ülni!” – cseng a fülemben ma is lovaglótanárom örök érvényű mondása! [...]

A nagy ambíciókkal teljes munkának lassan érett is a gyümölcse. Pl. ilyen dicséretet kaptam: „Kis komám, nagy szíved van! Csak így tovább!” Kicsiségnek látszik, de úgy érzem, hogy nagy lendületet adott nekem, és talán ennek köszönhetem, hogy egy ünnepély alkalmával a nagy nyilvánosság előtt lovagolhattam iskolánk egyik hírességét, azt a lovat, amely a Budapest–Bécs közti távlovaglás harmadik volt. Az öreg „Helyes” 18 évével engemet megint a harmadik helyre hozott fel. Öreg emlékek, de úgy érzem, hogy tartozom ezzel jó tanárainknak és hűséges, jó barátainknak, a lovaknak.

FOLYTATÁS AUGUSZTUS 18-I LAPSZÁMUNKBAN

Bodó Imre fiatal tisztként

Bodó Imre alezredes, a huszadik század egyik legnagyobb székely lovasa, a magyarországi lovassport kiemelkedő alakja Kászonimpéren született 1898-ban. Visszaemlékezéseit, amelyben saját bevallása szerint egy „lovas ember magatartásának fejlődését” állította középpontba, az 1960-as években írta. Most a feljegyzések néhány részlete a fiú, dr. Bodó Imre, a Debreceni Agrártudományi Egyetem nyugalmazott professzorának engedélyével jelenik meg lapunkban. Rovatszerkesztő: Daczó Katalin

Bodó Imre visszaemlékezései

(2. rész)

A frontszolgálatól az első versenyekig

A Székely Hadosztályban¹

Az első világháború végének nagy örömei közé tartozott, hogy a forradalom alatt mi ápoltuk, etettük és lovagoltuk a lovakat, s itt aztán igazán kiütöközt, hogy ki-kí hogyan áll a lovas ügy szolgálatában.

Százegynéhány ló átmentése a további időkre, épségben megtartása a jövőre igen szép feladat volt. Mi, lóbolondok, becsülettel versengtünk is ebben a munkában. – Különös, forrongó időkben éltünk akkor, úgy, hogy frontszolgálatot is teljesítettünk. Én a határ védelméhez kerülve, felderítő járőrként teljesítettem szolgálatot, és itt egy szomorúbb élményről számolhatok be Neked. Egy ilyen felderítő szolgálat alkalmával egy igen hűséges barátomat kellett elveszíteni. Kicsi nevű lovacskámat egy ellenséges golyó találta és össezett, engem pedig járőrtársam emelt nyeregbe és vágta el velem együtt a veszélyes körzetből. Ugyanis a Kicsi halálát okozó golyó az én lábszáramon is átment.

Nagyon letörttem akkor és ifjú szívem szomorúságát lovam elvesztése után fokozta, hogy fogságba estem. Nem tudtam elfelejteni a fogságban azt az érzést, amit Kicsi lovam elvesztése okozott. Vívódtam lelkiismeretemmel, hogy talán mégsem helyesen jártam el. Utólag vádoltam magam azért, hogy ha már így is, úgy is, fogságba kellett esni, miért nem maradtam ott mellette az utolsó lélegzetvételig? Ilyen

és hasonló érzések fejlődhetnek ki abban, ki lovas ember a szívében.

Viszont a lovas nevelés eredménye volt, hogy 19 éves koromban mindezt átéltem, és képes voltam a fogságból fantasztikus körülmények közt megszökni. Ez azonban nem tartozik ide, és folytatom a lovas életem további fejlődését.

Lovas-tanfolyamok

Az iskola elvégzése után² megint olyan szolgálati körbe kerültem, ahol folytathattam a lóval való foglalkozást. Eddigi lószertetem tovább fejlődött. Nem múlt el nap, hogy az esti itatás után végig ne járjam az istállót, egy-két szóval, simogatással, kenyérrrel és cukorral búcsúzva hűséges munkatársaimtól, a lovaktól. Ennek eredménye megkapó volt. Mikor beléptem hozzájuk, már nyertéssel, hátranézéssel és kaparással fogadtak és kísérték végig minden mozdulatomat. Igen megsértődtek volna, ha véletlenül valamelyik kimarad a simogatásból, dicséretből és a tenyérből kapott kis jutalomból.

Ilyen előzmények után végeztem el az első lovas tanfolyamot (equitációt). Ez hat hónapos kurzus volt. A lovaglás-elmélet, valamint öt ló napi lovaglása és hajtása alaposan próbára tette a lovasok fizikai munkabírását és természetesen a pszichikai, idegi hozzáállását. Itt, a lovaglótanárom szerint, tökéletesen leplezetlenül megmutatkozott az egyéniség. A vesékbe láthatott a jó

A csíki pályatárs, Imre Dénes, aki állítólag lovasbalesetben vesztette életét. A felvétel Ugron Ilona tulajdona

pedagógus, a tapasztalt, és igen magas lovas műveltséggel rendelkező és most is aktív lovaglós tanárunk. Itt ismertem meg a lovaglás elméleti alapjait. Kezdtém rájönni, hogy mit miért kell csinálni. De arra is rádöbentem, hogy mily keveset tudok.

Sokat olvastam, s mindig tanultam valami újat, de még igen messze voltam a hogyantól. Ez a tudat késztetett arra, hogy a második equitációt is elvégezzem a következő évben. Erről csak annyit, hogy komolyabb feladatokat elé állított tanárom. Hol temperamentumosabb csikókra, hol elrontott lovakra kellett felülni. A kezdő equitánsoknak jó példát, kedvet és ambíciót mutatni, szintén feladataim közé tartozott. Nagy szeretettel igyekeztem is ennek megfelelni és tanárom irányítása mellett én is kezdtem a „vesékbe” látni. Ennek azonban rendes következménye volt, hogy vagy tanárom utasítására, vagy önszántamból a nehézséget okozó csikókra vagy az ellenkezni próbáló, öreg, rutinos lovakra én ültem fel. Igen sokat tanultam, de ekkor még mindig nem tudtam, hogy milyen messzire vagyok a jó és helyes lovasbefolyástól!³

Az első versenyek

Mindezek után egy önálló lovas-hadosztályhoz kerültem, ahol a kiképzés egyik feladata a lovaskiképzés volt, amelyet igen nagy szeretettel, szemlélő és szakértő előjáróim nagy meglepésére tudtam megoldani. A lovas-ügy szeretetét átvenni kezdő lovasokra, igen szép feladatnak éreztem. Nos, ebben az időben magam is mindennap egy-két lovat lovagoltam. Egyiket kora reggel önállóan, a másikat pedig az akkor nálunk élő Ivanenko Dimitriev vezetésével délben. Ezt ki kell emelnem, mert akkor indult meg nálunk, az I. világháború után a modern ugri iskolára nevezett Ivanenko korábbi orosz gárdakapitány volt. Ott kezdtem én a helyes stílusú és könnyű üggetésben való befolyás elsajátítását. Selmeczy L. barátommal együtt hűségesen rászántuk az ebédidő szünetét, mivel máskor nem értünk rá. Eredménye az a nagy élmény volt, hogy az őszi megyeri versenyen, hol versenyen kívül indulhattunk a temperamentumos arabs félvérekkkel 6 hibátlan parcourse⁴ lovagoltunk. Sajnos, ez a munka megszakadt, mivel Ivanenko Amerikába távozott, de a reánk ragadt jó befolyás már érvényesült a következő évben. Ugyanis 1925-ben az Ádáz nevű lóval a magyar országos versenyeken bátor előrelovaglással az eredmények alapján a Luzernba készülő válogatottba kerültem, s így az első nemzetközi megméretkezésen vehettem részt. Különleges érzés volt ez, mert ott nagymenők között, olaszok, franciák, németek, hollandok közt az olimpiai nyertő Gemuseus⁵ Lucette-jével is mérkőzhettem. Tapasztalathányom dacára a puissance-ban⁶ nyolcadik tudtam lenni, s bár ez nem jelentett különösebb rangot, igen sok tapasztalattal gazdagodva jöttem haza.

(...) Hazatérve, Szeged volt az első versenyünk színhelye. Ott építettek először nemzetközi pályát, és a versenyen megjelent az akkori aktív concours lovasok színe-java. E nálunk szokatlan méretű pályán a benevezett lovak közül (húsz) csak tizenketten indultunk el és összesen hét ló és lovas ment végig. Érdekesége, hogy a nagymenőket Imre Dénes⁷ barátom, kocsiból kifogott, igen elhasznált

lábú Ibi lóval nyerte hibátlanul, én pedig Ádázal egy érintőhibával második lettem, és a hetedik végigmenő lovat is (...) én lovagoltam.

Az év élményei közé tartozik még két esemény.

Az egyik: 1925. szeptemberében a Lovaglótanárképző iskolába vezényeltek.

A másik nagy élményem pedig, hogy Megyeren először rendezett a P.V.E. egy concours-t⁸, ahol a fogadók fogadhattak is a nyerőre.

Ennek érdekessége: a megyeri pálya egyenesén volt felállítva egymás után tíz ugrás, melynek utolsó két ugrása volt 1,40 m, a többi 1,30 és 1,20. A nagy riválisok azt mondták, hogy itt mutassák meg a luzerni krekkek, hogy mit tudnak (ezek mi, fiatalok voltunk)!

Imre Dénes volt az egyik Becsületes nevű lován, szerénységem pedig Ádázon a másik, kik hibátlanul abszolvtuk a pályát, de Ádáz jobb idejével volt a nyerő. A ló tulajdonosa saját lovára, Ádázra fogadott és 2000-es nyereséggel jutott.

¹Érdekeség, hogy határvédelmi szolgálat szerepel a szövegben, de valójában a Székely Hadosztály keretében végzett harcról szól – tisztázta dr. Bodó Imre professzor, aki szerint a témához kapcsolódó akkori diszkréció jellemzi ezt a szöveget.

²Bodó Imrét a Ludovika Akadémián avatták tüzérszűz 1920-ban

³„A jó lovaglás és a helyes lovasbefolyás alapfeltétele a nyugodt, a ló mozgását puhán követő, attól független, biztos ülés. Csak a nyugodtan és biztosan ülni tudó lovas képes akarataát átvenni lovára.” A Lovaglás és hajtás c. könyv először 1954-ben jelent meg. A kötet egyik szerzője Bodó Imre volt

⁴pályát
⁵Alphonse Gemuseus svájci díjugró, az 1924-es olimpia aranyérmese

⁶Kitartásos magasugrás

⁷Imre Dénes (1898–?) Gyergyószentmiklósi születésű huszárszázados, a csikszentmihályi Imre család tagja. 1939-ben nyugállományba helyezték

⁸verseny

Bodó Imre verseny közben

